

จิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลเมืองคุณ*

อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

एमОР แสงนงูว

อาจารย์โปรแกรมวิชาพัฒนาชุมชน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ปัญหาและความต้องการ และแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า วิเคราะห์โดยใช้หลักตรรกะควบคู่บริบทเทียบเคียงแนวคิดทฤษฎี โดยใช้สถิติพรรณนาประกอบ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนให้ความหมายจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน 3 ประการ ประกอบด้วย 1) การใส่ใจต่อผู้อื่น 2) การแบ่งปัน และ 3) มีจิตสำนึกตระหนักเรื่องของส่วนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมมี 4 ประเภท ประกอบด้วย อาชีพ การอนุรักษ์หรือรักษาประเพณี สุขภาพอนามัยชุมชน และพัฒนาชุมชน เงื่อนไขการสร้างจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ประกอบด้วย ความรักสามัคคี ทศนคติที่ดี การยอมรับสนับสนุนจากสมาชิก การเป็นแบบอย่างของผู้นำ การเป็นต้นแบบของคนในครอบครัว แรงจูงใจแรงบันดาลใจหรือความภาคภูมิใจ ประกอบด้วย ยินดีภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้นำ การยอมรับจากสมาชิก ความต้องการให้องค์กรท้องถิ่นสนับสนุนเสริมสร้างพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ประกอบด้วย จัดกิจกรรมจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันให้ต่อเนื่องหลากหลายวิธี สนับสนุนงบประมาณและวิทยากร ความประทับใจชุมชนที่เป็นชุมชนเก่าแก่รักสามัคคีกัน การดำเนินงานในชุมชนมีความโปร่งใสคณะกรรมการชุมชนใส่ใจชุมชน การดำเนินชีวิตตามรอยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และในพื้นที่ที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์

ปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน คือ สมาชิกบางคนไม่เข้าใจการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตสำนึกถึง

ส่วนรวมร่วมกัน และต้องการให้เทศบาลให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในชุมชนอย่างใกล้ชิดช่วยเหลือในทุกด้าน ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึงต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน คือ จัดฝึกอบรมอาชีพให้กับสมาชิก โดยสอบถามความต้องการว่าจะพัฒนาด้านใด ควรมีการจัดกิจกรรมให้เกิดขึ้นสม่ำเสมอเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน และรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ภายในชุมชน

คำสำคัญ: จิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน; ผู้นำชุมชน; เทศบาลตำบล

* นามสมมุติ

Social Mind of the Community Leaders of Khoon Sub-district Municipality*, Rasisalai District, Sisaket Province.

Amon Saen Phuwa

*Lecturer, Community Development Program,
Department of Arts and Sciences, Sisaket Rajabhat University*

Abstract

The research objectives were to study the meanings, needs, and guidelines for social mind development of the community leaders. In this qualitative research, interviews, observation, and focus group discussion were used. Main informants were the chairperson, deputy chairperson, the community committee, organization leaders and 48 leaders of Khoon Municipality Sub-district.

Research findings: 3 meanings of social mind consisted of 1) caring for others, 2) sharing, and 3) being conscious of common interests; 4 kinds of activity participation were vocations, traditional conservation or preservation, community health and sanitation, and community development; social mind conditions were love, solidarity, good attitudes, the acceptance from the community members, typical leaders, and typical family members; the inspiration or pride were being proud as leader and the acceptance from the members; the needs for local organizations to support and develop social mind consisted of conducting a large variety of continuous activities, budgeting and providing experts; the impression toward the community was that it was old and prevalent with solidarity, transparent working processes of the committee, the committee's paying close attention to the community, leading life according to the King's sufficiency economy, and the diversity of ethnic groups.

The hindrances and needs relating to social mind development: a number of the members lacked the understanding of social mind and wanted the municipality to provide them with knowledge and assistance to all fields. Therefore, all information should be consistently publicized all across the community.

Social mind development: vocational trainings for the members should be conducted by enquiring them the development-oriented fields, arranging continuous activities as the exchange stage, and campaigning about social mind.

Keywords: Social Mind; Community Leaders, Sub-district Municipality

* *Fictitious Name*

บทนำ

โครงสร้างสังคมประกอบด้วยหลายสถาบัน มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันออกไปและสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกัน ทำให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นพลวัต การดำรงชีวิตเพื่อให้เกิดสังคมแห่งความสุขนั้นเกิดจากทุกคนในสังคมช่วยเหลือเอื้ออาทร แบ่งปัน ใสใจ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า “การให้เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข กล่าวคือ ผู้ให้ก็มีความสุข อิ่มเอมใจ ผู้รับก็มีความสุขมีกำลังใจ สังคมส่วนรวมตลอดจนประเทศชาติก็มีความสุขร่วมเย็น” การให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนผลของการให้ทำให้เราอิ่มเอมใจ การมีจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันสามารถเริ่มจากตัวเรา เมื่อมนุษย์เข้าใจตนเองอย่างแท้จริง มนุษย์จะเข้าถึงซึ่งประสบการณ์สูงสุด และในจุดนี้มนุษย์จะสามารถทำในสิ่งที่ดีงาม มีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวได้ และการมองไปนอกตัวคือการออกไปสร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่น (Maslow, 1963)

การที่มนุษย์มุ่งมั่นกับบางสิ่งบางอย่างที่เป็นไปเพื่อบุคคลอื่นเป็นศักยภาพของมนุษย์ในการมีชีวิตอย่างเหนือโลก การที่มนุษย์ดำรงอยู่ด้วยแรงจูงใจบางประการหรือเพื่อบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ใช่เป็นไปเพื่อตนเองหรือเรียกว่ากระทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น (Frankl, 1967) โครงสร้างการกระทำของสังคมเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงทางสังคมในเชิงอาสาณิคม และมีความเชื่อว่าทฤษฎีการกระทำอาสาณิคมนำมาสร้างทฤษฎีองค์การสังคมเชิงหน้าที่ขึ้น โดยอาศัยคติอาสาณิคมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของผู้กระทำทางสังคม ซึ่งมีการตัดสินใจอย่างเสรี อยู่ภายใต้กฎระเบียบและสถานการณ์ สอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า การที่คนอยู่ร่วมกันจะเกิดความสุขได้ต้องมีจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน (Parsons, 1951) ในหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ว่า การให้ทาน คือเป็นการรู้จักแบ่งปันและมีความเอื้อเฟื้อแก่บุคคลอื่นที่ซึ่งประสบกับความยากลำบาก และเป็นการจัดความตระหนี่ที่มีในตน ปิยวาจา คือการพูดจาอ่อนหวาน น่ารัก อันเป็นประโยชน์ต่อตนและผู้อื่น และการพูดส่วนใหญ่เป็นไปในทางที่จะสร้างความสามัคคี สร้างสรรค์และเป็นมิตร อุตถจริยา คือการประพฤติประโยชน์ คือความเพียรพยายามทางกายที่จะทำประโยชน์เพื่อเกื้อกูลแก่บุคคลอื่น การได้ช่วยเหลือคนอื่นด้วยกำลังกายเพื่อหวังให้ผู้อื่นได้รับความสุข โดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อยหรือหวังรางวัลตอบแทนแต่ประการใด สมานัตตา คือการรู้จักวางตนให้เสมอต้นเสมอปลาย มั่นคง ไม่หลงไปตามกระแสโลก จากหลักคำสอนของนักคิดและนักปรัชญาข้างต้นจะทำให้สังคมน่าอยู่และเกิดความสุขจากการมีจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยขจัดปัญหาและความขัดแย้งในชุมชนสังคม

การพัฒนาสังคมในปัจจุบันให้ความสำคัญด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ยกย่องคนที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบธุรกิจ มีฐานะทางการเงิน แต่คนดีมีคุณธรรมกลับไม่ได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมเท่าที่ควร โดยยึดเงินตราเป็นเครื่องวัดฐานะทางสังคมมากกว่า

ความดีงามด้านจิตใจ ซึ่งทำให้เกิดปัญหามากมายที่ยากต่อการแก้ไขในสังคม อีกทั้งยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ประชาชนให้ความสำคัญกับความเจริญด้านวัตถุ และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือบทบาทในการแสดงออก ทำให้บุคคลลืมความสำคัญด้านจิตใจหรือคุณค่าในตัวเอง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และคุณธรรม ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย ได้แก่ ชุมชนอ่อนแอขาดการพัฒนาเพราะสมาชิกในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็เสื่อมลง เกิดปัญหาทางสังคม เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด การลักขโมย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดจากการขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดความตระหนักหรือสำนึกร่วมในการทำงานเพื่อส่วนรวม กลัวเสียทรัพย์ เสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น สังคมขาดเสถียรภาพทางการเมือง เกิดการชุมนุมขับไล่รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ซึ่งส่งผลทำให้ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตราการได้ออกมาใช้ก็ไม่ได้ผล เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ประเทศชาติไร้เกียรติไร้ศักดิ์ศรี ทำให้ประชาชนในประเทศอื่นๆ มองด้วยสายตาเหยียดหยามดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนา

จิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน (Social Mind) เป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาสังคม โดยอยู่ร่วมกันในสังคม มีจิตสำนึกต่อบุคคล องค์กร หรือสังคม ทำให้เกิดพลังสร้างสรรค์ เกิดความเข้มแข็งของชุมชน องค์กร สังคม และประเทศชาติ ซึ่งเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนด้วยกัน ทำให้คนในสังคมตื่นตัว มีความรู้สึกและปรารถนาเข้าไปร่วมแก้ไขวิกฤตหรือปัญหาทางสังคมหรือรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม ซึ่งจะก่อให้เกิดพฤติกรรมมารวมตัวหรือมีจิตสำนึกร่วมกัน การกระทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ร่วมกันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งและความสงบสุขของชุมชนสังคมเพราะมีคนเสียสละ การพัฒนาจิตใจที่ทำให้เกิดจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการอบรมขัดเกลาจากสมาชิกของสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและอุดมการณ์ เพื่อสร้างแบบสังคมที่พึงปรารถนา เพื่อให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้นำไปปฏิบัติ โดยกระทำผ่านสถาบันต่างๆ ของชุมชนสังคม ได้แก่ ครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่เล็กและสำคัญที่สุดในการอบรมบ่มเพาะเลี้ยงดู สอนให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดี เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ชุมชนเป็นการรวมตัวในสังคมกลุ่มต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการอบรม ปลูกฝัง สอดส่องดูแล ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม เช่น ค่านิยมในการยกย่องนับถือคนดี เป็นต้น ศาสนาเป็นตัวแทนในการขัดเกลาจิตใจของคนในสังคมยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม มีคุณธรรมและประเพณีปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง และการศึกษาทำหน้าที่ในการช่วยเหลือครอบครัวเพื่อขัดเกลาสมาชิก ถ่ายทอดความรู้ สั่งสอน

แนวทางปฏิบัติที่สังคมต้องการ ตลอดจนทำหน้าที่ปมเพาะลักษณะนิสัย ให้เกิดความตระหนัก ถึงการมีจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันเพื่อประโยชน์ต่อสังคม

คุณลักษณะที่สำคัญของจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันจะช่วยยกระดับจิตใจของคนใน ชุมชนให้หันกลับมามองประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือร่วมมือในการพัฒนาชุมชน สังคมและ ประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง ก่อให้เกิดความสงบสุขและประสบผลสำเร็จในด้านต่างๆ ซึ่ง ปรากฏชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เพื่อก่อให้เกิดสังคมแห่ง คุณภาพ และการดำเนินชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน ประกอบอยู่ในตัวของคนๆ นั้น สิ่งสำคัญคือช่วยบรรเทาสังคมโลกทั้งปัจจุบันและในอนาคตให้ เกิดความน่าอยู่มากขึ้น หรือแม้กระทั่งวิกฤตสถานการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ ประกอบน้ำมือของมนุษย์เองเกิดขึ้นหลายพื้นที่ในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2554 ล้วนต้องการ จิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันจากทุกคนในสังคม ร่วมช่วยกันแก้ไขปัญหาโดยเริ่มจากจิตคำนึงถึง ส่วนรวมร่วมกัน ซึ่งทำให้สังคมของเราฝ่าฟันปัญหาดังกล่าวไปได้ในที่สุด

มนุษย์มีการดำรงชีวิตอยู่เป็นกลุ่มชุมชน มีความแตกต่างและหลากหลายทั้งในด้าน ของความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ซึ่งทำให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เกิดการพัฒนา ขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาห้วงหรือความขัดแย้งอย่างเห็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีตอบสนองต่อความต้องการบรรลุประโยชน์และความสำเร็จที่เป็น จุดหมาย ชุมชนก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนา แต่ในกระบวนการนั้นต้องอาศัยการมีจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน ตระหนักถึงผลประโยชน์ของ ชุมชนเป็นตัวตั้ง ถ้าคนในชุมชนขาดจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันจะทำให้การพัฒนา หรือ กระบวนการต่างๆ ในชุมชนไม่เกิดขึ้น การร่วมแรงร่วมใจระหว่างกันภายในชุมชนเป็นสิ่ง ที่สำคัญ ซึ่งต้องมีสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพในการประสานคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนา บุคคลดังกล่าวที่สำคัญคือ “ผู้นำชุมชน” ทั้งที่เป็นผู้นำที่เป็นทางการคือ การแต่งตั้ง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ หรือผู้นำที่ไม่เป็นทางการ คือผู้ที่ชุมชนศรัทธาและมอบหมาย ให้เป็นผู้นำในภารกิจใดภารกิจหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะช่วยประสานความร่วมมือให้เกิดการ ทำงานร่วมกันให้กับชุมชน ด้วยเหตุนี้ในการพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนจึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มี ความรู้และความสามารถที่จะระดมทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนา และ เพื่อให้งานพัฒนานั้นไปสู่จุดหมาย

ผู้นำชุมชนในสังคมปัจจุบันมีทั้งที่ผู้นำที่เป็นทางการหรือผู้นำที่ไม่เป็นทางการ โดย พบว่า พฤติกรรมของผู้นำชุมชนจะมีอิทธิพลเหนือประชาชนในท้องถิ่นนั้น อันจะก่อให้เกิดการ ร่วมมือกันทำงาน โดยมุ่งความสำเร็จของชุมชนเป็นสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ง่ายๆ ว่าเป็นผู้มี อำนาจหรืออิทธิพลสามารถชักจูงคนในชุมชนได้ ผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาในระดับ

ต่างๆ และการพัฒนาในระดับชุมชนก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้นำมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนสังคม จะเป็นการสร้างความสุขหรือสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้นำจะแสดงบทบาทอย่างไรที่จะทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน โดยเริ่มจากจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ บรรลุเป้าหมายในการพัฒนา ความสำเร็จของชุมชนมาจากผู้นำส่วนหนึ่ง ขณะเดียวกันการพัฒนานั้นก็ต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนอีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาความหมายของจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ปัญหาและความต้องการ รวมถึงแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลเมืองคุณ* เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับบุคคลเหล่านี้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน ด้วยสาเหตุและปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจึงมีการกล่าวถึงจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันมากขึ้น และต้องการให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าตนเอง ซึ่งกล่าวได้ว่าทุกคนต้องมีการให้มากกว่าการรับ ดังนั้นจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันจึงมีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน การปลูกฝังจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันจะเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่เป็นผู้นำชุมชน ซึ่งมีความสำคัญในการให้ผู้คนรู้จักตระหนักเสียสละร่วมแรงร่วมใจและร่วมมือในการกระทำประโยชน์เพื่อชุมชนสังคมส่วนรวม เพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้วชุมชนนั้นย่อมเกิดความสงบสุขอย่างแน่นอน ดังนั้นกลุ่มผู้นำชุมชนซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนภายในชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีในการทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความเสียสละ ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเข้มแข็งเป็นสิ่งสังคมที่พึงปรารถนาและทำให้ประเทศชาติพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาความหมายของจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลเมืองคุณ*
2. ศึกษาปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลเมืองคุณ*
3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลเมืองคุณ*

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key informant) จำนวน 48 คน โดยใช้เทคนิคสามเส้า (triangulation technique) ได้แก่ มิติเวลา มิติบุคคล และมิติสถานที่ที่แตกต่างกัน เพื่อตรวจสอบข้อมูลจิตค่านึงถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชน โดยใช้วิธีการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาจิตค่านึงถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนโดยผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ บทความ และงานวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

2. การศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยร่วมเป็นวิทยากรโครงการที่แสดงถึงจิตค่านึงถึงส่วนรวมร่วมกันของชุมชนและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) โดยสังเกตการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการเข้าร่วมโครงการที่แสดงถึงจิตค่านึงถึงส่วนรวมร่วมกัน พร้อมทั้งจดบันทึกเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้นำชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พฤติกรรมขณะอยู่ระหว่างการร่วมกิจกรรมการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลจิตค่านึงถึงส่วนรวมร่วมกันเป็นรายบุคคลตามประเด็นที่ศึกษา และการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ปัญหาและความต้องการ และแนวทางการพัฒนาจิตค่านึงถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชน แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมารวบรวมตามประเด็นที่ศึกษา และนำเสนอด้วยวิธีการวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 48 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.92) มีอายุ 41-50 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 29.16) รองลงมาอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 25.00) อายุ 51-60 ปี (ร้อยละ 20.83) อายุ 60-70 ปี (ร้อยละ 12.50) อายุ 21-30 ปี (ร้อยละ 10.41) และอายุ 71-80 ปี (ร้อยละ 2.09) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 100.00) วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด (ร้อยละ 27.08) รองลงมา ประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 20.83) และมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 18.75) วุฒิต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 18.75) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (ร้อยละ 6.25) และปริญญาตรี (ร้อยละ 6.25) และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (ร้อยละ 2.09) ตามลำดับ

การประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 41.66) รองลงมาการเกษตร (ทำนา) (ร้อยละ 25.00) แม่บ้านพ่อบ้าน (ร้อยละ 16.67) รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 10.42) และข้าราชการ

บำนาญ (ร้อยละ 6.25) สำหรับตำแหน่งผู้นำชุมชน คือ เป็นประธานชุมชน รองประธานชุมชน กรรมการชุมชน และผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชน มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 22.92) และผู้นำเทศบาลตำบลเมืองคุณ* (ร้อยละ 8.32) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรภายในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1) ประกอบด้วย กลุ่มสตรีมากที่สุด (ร้อยละ 45.83) รองลงมาไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรอื่นๆ (ร้อยละ 35.42) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (ร้อยละ 22.92) กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 12.50) กลุ่มอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฝ่ายพลเรือน (ร้อยละ 6.25) กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ (ร้อยละ 4.17) และกลุ่มวัฒนธรรมชุมชน (ร้อยละ 2.08) ตามลำดับ

ความหมายจิตค่านึงถึงส่วนรวมร่วมกันผู้นำชุมชน ประกอบด้วย 3 ลักษณะสำคัญ คือ 1) การใส่ใจต่อผู้อื่นเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมของชุมชนทุกกิจกรรม ด้วยความเต็มใจ เสียสละไม่หวังในสิ่งตอบแทน เพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีภายในชุมชน (ร้อยละ 33.33) 2) การแบ่งปันอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาช่วยเหลือกันและกัน ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ ในกิจกรรมของส่วนรวมภายในชุมชนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย เช่น การช่วยกันจัดกิจกรรม ประเพณีแข่งเรือยาวของชุมชน การกระทำตนเพื่อเป็นหูเป็นตาในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นต้น (ร้อยละ 33.33) และ 3) การมีจิตสำนึกที่ตระหนักในเรื่องของส่วนรวม ด้วยความเต็มใจและสมัครใจ โดยไม่หวังผลตอบแทนเพื่อสร้างสรรค์ชุมชนสังคมที่ดีงาม เช่น การเป็นผู้มีจิตที่ต้องการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่มีสถานะลำบากกว่าตนเอง ความต้องการให้ชุมชนมีสันติสุข โดยการประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี (ร้อยละ 33.33)

การเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะจิตค่านึงถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนสามารถแบ่งได้ 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) กิจกรรมด้านอาชีพ 2) การอนุรักษ์หรือรักษาประเพณี 3) สุขภาพอนามัยชุมชน และ 4) พัฒนาชุมชน พบว่า ประเภทอาชีพ ได้แก่ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มสตรี เป็นต้น ประเภทการอนุรักษ์หรือรักษาประเพณี ได้แก่ ประเพณีลอยกระทง สงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญแข่งเรือยาว บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา ปลูกป่า ถางป่า วันพ่อแห่งชาติ และวันแม่แห่งชาติ ประเภทสุขภาพอนามัยชุมชน ได้แก่ การออกสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายและกำจัด การรณรงค์แจกยากำจัดยุงลายภายในชุมชน กีฬาผู้สูงอายุ ร่วมเป็นจิตอาสาของโรงพยาบาลการไปเป็นผู้ช่วยพยาบาล ดูแลผู้ป่วย ผู้พิการที่เข้ามารักษาในโรงพยาบาล จัดบัตรคิวในการรักษา บริการด้านต่างๆ ตามที่พยาบาลหรือแพทย์ให้ช่วยเหลือ ร่วมบริจาคโลหิตและช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น รถชน และประเภทพัฒนาชุมชน ได้แก่ ดำเนินการจัดการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติดภายในชุมชน การแข่งขันกีฬาเยาวชน ร่วมจัดทำแผนชุมชนพัฒนา ทำความสะอาดชุมชน ร่วมทำบุญตักบาตรชุมชน เป็นจรรยาภายในชุมชน ร่วมสร้างศาลาวัด พัฒนาทำความสะอาดวัด จัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติดในชุมชน

เช่น อบรมให้ความรู้ ร่วมชุดลอกคลองในชุมชน จัดกิจกรรมให้ความรู้ในชุมชน เช่น ทำโรจทาน ทำความสะอาดสวนสาธารณะ และเข้าร่วมกิจกรรมเทศบาลตำบลเคลื่อนที่

เงื่อนไขเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนสามารถแบ่งได้ 8 เงื่อนไข (ตอบได้มากกว่า 1) ประกอบด้วย 1) เกิดความรักความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ชุมชนพัฒนา (ร้อยละ 41.67) 2) การมีทัศนคติที่ดี ปลูกจิตสำนึกที่เสียสละเพื่อส่วนรวม (ร้อยละ 33.33) 3) ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนและเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 18.75) 4) ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างมีความจริงใจและโปร่งใสใส่ใจในการทำงาน (ร้อยละ 12.50) 5) ครอบครัวยึดมั่นแบบที่ดีให้กับลูกหลานอบรมขัดเกลาให้เกิดจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน (ร้อยละ 12.50) 6) การสร้างให้เกิดความเสมอภาคในชุมชนไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก (ร้อยละ 10.42) 7) การได้รับแรงจูงใจเมื่อทำกิจกรรมกับชุมชนและเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มอบเกียรติสำหรับบุคคลที่เสียสละเพื่อส่วนรวม (ร้อยละ 4.17) และ 8) ควรมีค่าตอบแทนสำหรับผู้นำชุมชนเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม (ร้อยละ 2.08)

แรงจูงใจแรงบันดาลใจหรือความภาคภูมิใจที่ทำให้มีจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันภายในชุมชนสามารถแบ่งได้ 12 ประการ (ตอบได้มากกว่า 1) ประกอบด้วย 1) ภาคภูมิใจที่ได้เสียสละเพื่อส่วนรวม โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนเกิดความสามัคคีเป็นระเบียบและได้รับการยอมรับจากชุมชนอื่นๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 25.00) 2) ภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในชุมชนกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับชุมชนของตนเอง (ร้อยละ 20.83) 3) ภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้นำชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในชุมชนรักสามัคคีกัน อีกทั้งยังรักษาประเพณีที่ดีงามไว้ให้ลูกหลานและเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนสังคม (ร้อยละ 12.50) 4) แรงจูงใจที่อยากเห็นชุมชนมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน (ร้อยละ 12.50) 5) ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนด้วยกัน (ร้อยละ 10.42) 6) แรงจูงใจจากการได้ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ซึ่งจะทำให้ตัวเรามีความสุขเมื่อได้กระทำในสิ่งที่ดี (ร้อยละ 10.42) 7) แรงบันดาลใจจากการเห็นแบบอย่างที่ดีจากผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนโดยเป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม (ร้อยละ 10.42) 8) เกิดแรงจูงใจจากอยากเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ช่วยเหลือพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่และเจริญก้าวหน้า (ร้อยละ 8.33) 9) แรงจูงใจอยากให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและต้องการให้สมาชิกในชุมชนเข้าใจในเรื่องจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน เสียสละเวลาของตนเพื่อทำประโยชน์ให้ส่วนรวม (ร้อยละ 8.33) 10) แรงบันดาลใจต้องการให้ชุมชนเกิดสันติสุข สมาชิกในชุมชนดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ (ร้อยละ 6.25) 11) แรงบันดาลใจต้องการเป็นแบบอย่างให้กับลูกหลานและให้ตระหนักเห็นคุณค่าของการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว (ร้อยละ 4.17) และ 12) แรงบันดาลใจการตระหนักถึง

สิ่งแวดล้อมในชุมชนรักหวงแหน ภาคภูมิใจในประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมซึ่งนำไปสู่การมีจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันเพื่อให้สืบทอดต่อชนรุ่นหลัง (ร้อยละ 4.17)

ความต้องการให้องค์กรท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนในการเสริมสร้างพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันภายในชุมชน สามารถแบ่งได้ 13 ประการ (ตอบได้มากกว่า 1) ประกอบด้วย 1) ต้องการให้หน่วยงานท้องถิ่นหรือที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมในการส่งเสริมจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนบรรลุผลสำเร็จให้กับสมาชิกในชุมชนทุกคน โดยไม่เน้นแต่ผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการเท่านั้น เช่นกิจกรรมการช่วยเหลืองานในชุมชนและจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคี (ร้อยละ 27.08) 2) ต้องการให้จัดอบรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชน ผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไปในชุมชน เช่น ด้านอาชีพ การทำเกษตรปลอดสารพิษ โดยจัดตั้งกลุ่มการเกษตรที่เกิดจากการสมัครใจการจัดตลาดเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน (ร้อยละ 22.91) 3) ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณและวิทยากรโดยให้ความรู้กับสมาชิกชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้านอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมการแข่งขันเรือยาว (ร้อยละ 16.67) 4) ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ในชุมชน เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนตระหนักเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเกิดจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน (ร้อยละ 14.58) 5) ต้องการให้ส่งเสริมจัดกิจกรรมภายในชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วม และเสียสละ เช่น การทำความสะอาดในชุมชนและวัด เป็นต้น (ร้อยละ 12.50) 6) ต้องการให้เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการศึกษาภายในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งอบรมขัดเกลาเพื่อเป็นรากฐานให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันและให้ชุมชนมีศักยภาพ (ร้อยละ 12.50) 7) ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพาไปศึกษาดูงาน และจัดประชุมปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุม เพื่อพบปะประชาชนในชุมชนรับทราบปัญหาและแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน (ร้อยละ 10.42) 8) เปิดโอกาสให้เยาวชน และคนยากจนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆภายในชุมชนให้มาก (ร้อยละ 8.33) 9) ต้องการให้สนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม สร้างความเสียสละและการกระตุ้นจิตสำนึก (ร้อยละ 8.33) 10) ต้องการให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างทั่วถึง (ร้อยละ 6.25) 11) ต้องการให้ช่วยเหลือคนยากจนให้มีอาชีพและรายได้ เป็นการยกระดับครอบครัวให้พึ่งพาตนเองได้ และจะได้เข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมในชุมชน (ร้อยละ 6.25) 12) ต้องการให้เทศบาลเข้ามาดูแลใกล้ชิดมากกว่าเดิมซึ่งทำให้เหมือนเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน (ร้อยละ 6.25) และ 13) ต้องการให้เทศบาลค่าตอบแทนให้กับผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ปฏิบัติงานในชุมชนต่อไป (ร้อยละ 4.17)

ความประทับใจชุมชน สามารถแบ่งได้ 6 ประการ (ตอบได้มากกว่า 1) ประกอบด้วย 1) เป็นชุมชนที่มีความรัก สามัคคี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูลกัน เสียสละ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมหรืองานประเพณีต่างๆเช่นทำบุญตักบาตร (ร้อยละ100.00) 2) การทำงานของคณะกรรมการชุมชน ทำงานดีมีความโปร่งใสเอาใจใส่ มีความเข้มแข็งมีความรับผิดชอบและผู้นำมีส่วนร่วมในทุกระดับทำให้การพัฒนาชุมชนประสบผลสำเร็จ (ร้อยละ 29.17) 3) เป็นชุมชนเก่าแก่ที่สร้างเมืองราชสีไศลมีความเป็นมาที่ยาวนาน มีภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ มีประเพณีที่ดั้งเดิม เช่น ประเพณีแข่งขันเรือยาว (ร้อยละ12.50) 4) เป็นชุมชนที่ดำเนินชีวิตตามรอยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ คือ ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตโดยการพึ่งตนเองซึ่งเป็นแบบอย่างของสมาชิกชุมชนอื่น ๆ (ร้อยละ 8.33) 5) เป็นชุมชนที่ห่างไกลสิ่งเสพติด (ร้อยละ 6.25) และ 6) เป็นชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมและหลากหลาย เช่น ลาว เยอ จีน ฯลฯ สามารถอยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความเจริญที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (ร้อยละ 4.17)

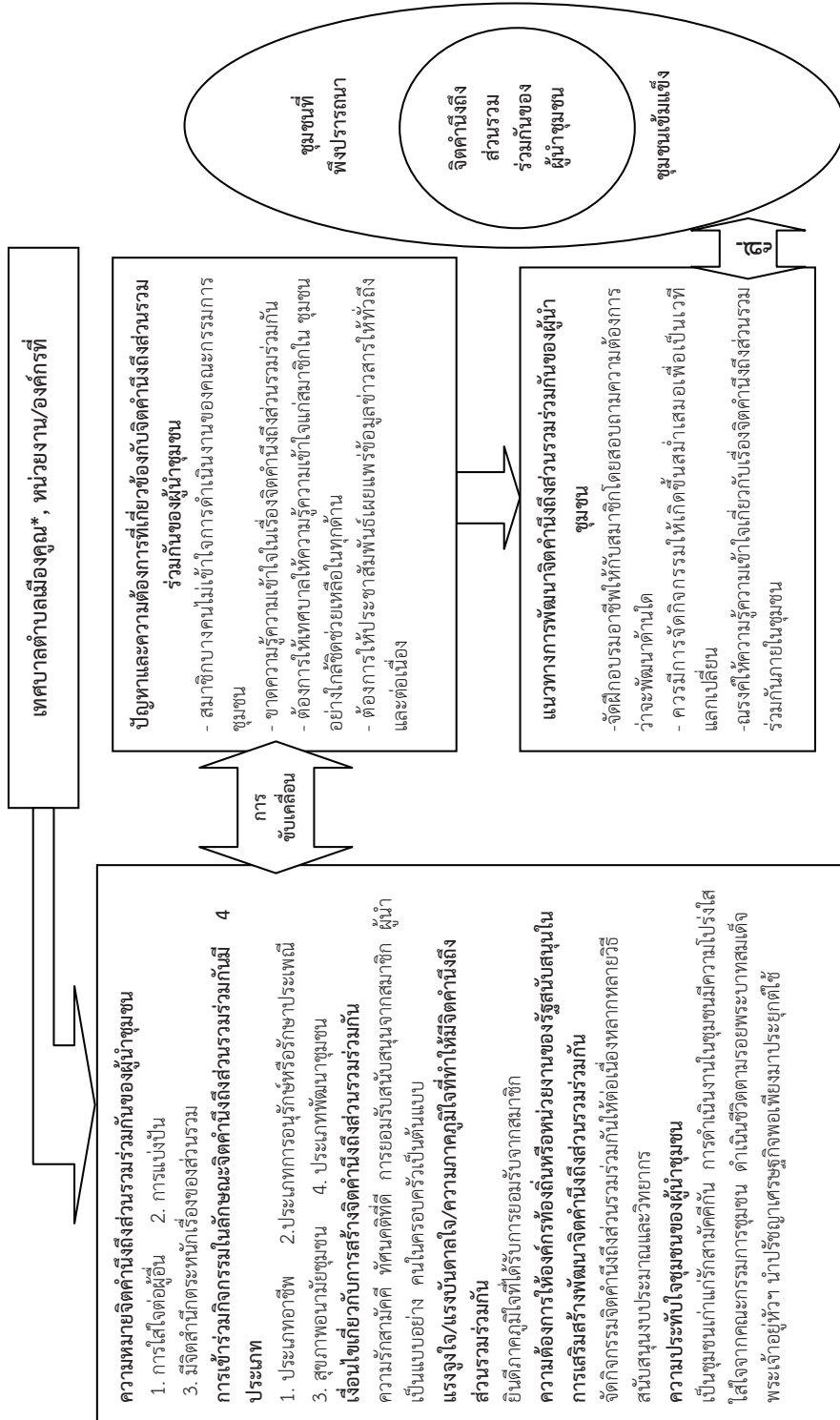
ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมที่ทำให้ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรมในการมีจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน คือ การไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นส่งผลให้ขาดความสามัคคี และพบว่าความต้องการที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนคือ ต้องการให้เทศบาลทำความเข้าใจให้ความรู้อย่างใกล้ชิดกับสมาชิกในชุมชน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงทั้งกิจกรรมและโครงการต่างๆเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน

แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชน สามารถแบ่งได้ 9 ประการ (ตอบได้มากกว่า 1) ประกอบด้วย 1) ควรสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับส่วนรวมและทำการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงทุกชุมชน เช่น กิจกรรมกีฬา การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ร้อยละ 41.66) 2) ให้ความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันภายในชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าใจ ให้ความช่วยเหลือร่วมมือต่อกิจกรรมต่างๆของส่วนรวม (ร้อยละ 25.00) 3) สนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อปลูกฝังค่านิยมจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันให้เด็กเยาวชน รู้จักการบำเพ็ญตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (ร้อยละ 16.67) 4) จัดให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ เช่น ฝึกอบรมด้านอาชีพให้กับคนในชุมชนเพื่อให้ครอบครัวมีเศรษฐกิจที่ดี พร้อมร่วมมือกับชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม (ร้อยละ 12.50) 5) ผู้นำชุมชนควรกระทำตนเป็นตัวอย่างและประสานความร่วมมือกับสมาชิกในชุมชนด้วยความจริงใจและจริงจัง (ร้อยละ 8.33) 6) จัดกิจกรรมหรือโครงการให้เกิดความหลากหลายเพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม และดำเนินกิจกรรมหรือโครงการอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 6.25) 7) สร้างทีมงานที่เข้มแข็งภายในชุมชน เพื่อเป็น

รากฐานในการพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของสมาชิกในชุมชน (ร้อยละ 6.25) 8) จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น การประชาคมทำความเข้าใจกิจกรรมหรือโครงการ กำหนดคนประสานงานในแต่ละชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในกิจกรรมหรือโครงการของส่วนรวม (ร้อยละ 4.17) และ 9) ปลุกจิตสำนึกให้สมาชิกทุกคนในชุมชน ตระหนัก เสียสละ เวลา ทรัพย์สิน และอื่นๆโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาหน่วยงานรัฐเพียงอย่างเดียว (ร้อยละ 2.08)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชน คือ อยากให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาดูแลคณะกรรมการชุมชนให้มีค่าตอบแทนในการทำงาน อยากรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรัฐบาลสนับสนุนเงินทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านไม่ว่าจะจัดงบประมาณให้ผู้นำในชุมชน ได้แก่ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการในชุมชนให้มีสวัสดิการในการบริหารชุมชนหรือหมู่บ้านโดยเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานเพื่อให้กิจกรรมหรือโครงการในชุมชนบรรลุเป้าหมาย ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชน เพื่อสร้างชุมชนที่พึ่งปรารถนาและชุมชนเข้มแข็งบนฐานของจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันอย่างมั่นคง ดังแผนภูมิที่ 1

จากแผนภูมิ พบว่ากลุ่มผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลเมืองคุณ* ให้ความหมายจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน 3 ลักษณะสำคัญ คือ 1) การใส่ใจที่จะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมของชุมชน ด้วยความเต็มใจและเสียสละโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เพื่อให้เกิดความรักความสามัคคี 2) การแบ่งปันพึ่งพาช่วยเหลือกันดูแลร่วมแรงร่วมใจและร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวมและ 3) จิตสำนึกตระหนักในเรื่องของส่วนรวม ด้วยความเต็มใจและสมัครใจเพื่อสร้างสรรค์ชุมชนสังคมที่ดีงาม การเข้าร่วมกิจกรรมจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันแบ่งเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย อาชีพ การอนุรักษ์หรือรักษาประเพณี สุขภาพอนามัยชุมชนและพัฒนาชุมชนเงื่อนไขเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ประกอบด้วย การมีความรักสามัคคี มีทัศนคติที่ดี การได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสมาชิกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำเป็นแบบอย่างในการเสียสละ คนในครอบครัวเป็นต้นแบบที่ดี การทำกิจกรรมต้องให้เกิดความเสมอภาค สร้างแรงจูงใจในการทำกิจกรรม และมีค่าตอบแทนสำหรับผู้นำชุมชน สำหรับแรงจูงใจแรงบันดาลใจหรือความภาคภูมิใจที่ทำให้เกิดจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ประกอบด้วย มีความยินดีที่ได้เสียสละเพื่อส่วนรวม ภูมิใจที่เป็นผู้นำชุมชน การได้รับการยอมรับจากสมาชิก การได้ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ การเห็นแบบอย่างผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนในการเสียสละ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนจึงเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอยากให้ชุมชนเกิดสันติสุข อยากรเป็นแบบอย่างให้กับลูกหลาน และตระหนักถึง

แผนภูมิที่ 1 ตัวแบบการขับเคลื่อนจิตค่านึงถึงถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชน

สิ่งแวดล้อม เกิดความหวงแหนประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ความต้องการให้องค์กรท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนในการเสริมสร้างพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ประกอบด้วย ต้องการให้จัดกิจกรรมจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายพร้อมทั้งต้องการให้สนับสนุนงบประมาณและวิทยากรและประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ทั่วถึงและต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้เยาวชนและคนยากจนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการสนับสนุนการทำงานเป็นทีม

ความประทับใจชุมชน ประกอบด้วย เป็นชุมชนที่รักสามัคคีกันอีกทั้งเป็นชุมชนเก่าแก่ การดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนมีความโปร่งใสใส่ใจในการทำงาน เป็นชุมชนที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่อย่างหลากหลาย

ปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน พบว่า สมาชิกเกิดความไม่เข้าใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน อีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในการมีจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน เมื่อมีกิจกรรมไม่ให้ความร่วมมือ สมาชิกบางครอบครัวยากจนมากจนไม่สนใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม เกิดการแบ่งพรรคพวก ไม่เกิดความเสมอภาคกันในชุมชน ผู้นำบางชุมชนขาดความเข้มแข็ง ยังพบอีกว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง การดำเนินชีวิตบางชุมชนมีสภาพเป็นสังคมเมืองทำให้เกิดการมีส่วนร่วมยาก เพราะสมาชิกต่างคนต่างอยู่ไม่ยุ่งเกี่ยวกันหรือยุ่งเกี่ยวกันน้อย และพบว่าต้องการให้เทศบาลให้ความรู้ความเข้าใจอย่างใกล้ชิดกับสมาชิกในชุมชนใส่ใจช่วยเหลือชุมชนในทุกด้าน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ทั่วถึงและต่อเนื่อง เมื่อมีกิจกรรมเพื่อส่วนรวมควรมีการแบ่งงานกันทำไม่ยึดติดกับคนใดคนหนึ่ง อยากรู้ชุมชนอยู่อย่างพอเพียงปลอดภัยดี เปิดโอกาสและสร้างเวทีให้สมาชิกเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพูดคุยกัน และปลูกฝังค่านิยมให้เด็กเยาวชนรู้จักบทบาทหน้าที่และการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน พบว่า แนวทางการฝึกอบรมด้านอาชีพให้กับสมาชิก โดยสอบถามความต้องการของสมาชิกแต่ละคนในอาชีพหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา อีกทั้งควรจัดกิจกรรมให้เกิดขึ้นบ่อยเพื่อให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ธารงศ์ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ควรมีการกระจายความรับผิดชอบให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือโครงการโดยไม่ผูกขาด และมองว่าผู้นำชุมชนควรกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมหรือโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกถึงส่วนรวมอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง และส่งเสริมปลูกฝังค่านิยมการเสียสละให้กับเด็กและเยาวชน จิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกันของผู้นำชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งดังนั้นจะต้อง

ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการสังคมที่
พึงปรารถนา และชุมชนเข้มแข็งซึ่งเป็นฐานการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- โกศล มีความดี. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการ
ตำรวจ*.ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชายโพธิสิตา. (2540). *รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ :ศึกษากรณี
กรุงเทพมหานคร*. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: Diamond in Business
World.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). *จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สนิท สมัครการ. (2549). *มานุษยวิทยากับการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียน
สโตร์.
- Frankl, E. J. (1967). The Niger delta oil province recent developments
onshore and offshore: *Proceedings of the 7th world Petroleum
Congress, Mexico City* , v. 1B, p. 195-209.
- Maslow, Abraham H. (1963). *Motivation and Personality*. New York: Harper and
Row.
- Parsons, Talcott. (1951). *The Social System*.New York : Free Press of Glencoe.

